

ԵՐԵՔ ԾՆՈՐՀՆԵՐ

«Բայց արդ մնան հաւատքը, յոյս, սէր, սոքա երեքեան, և մեծ քան զսոսա սէր է»:
«Հիմա մեզի կը մնան հաւատքը, յոյսն ու սէրը, այս երեքը, սակայն ասոնցմէ ամենակարևորը՝ սէրն է»: (Ա. Կորնթացիս ԺԳ:13)

Իւրաքանչիւր մկրտութեան, ներկայ հաւատացեալը կը լսէ կնքաձօր բերնով երիցս կրկնուող այս բառերը, «Հաւատք, Յոյս և Սէր»։ Բառեր՝ որոնք կարծէք սրբալոյս Միլառնին հետ կը թափանցեն մկրտուող երեխային սրտէն և հոգիէն ներս գինք գինելով մեր կրօնքին ամենագորաւոր երեք գէնքերով։

Գաղաքակրթութեան պատմութեան ըսկիգէն ի վեր, մարդկային միտքը՝ գրականութեան, և ընդհանրապէս արուեստներու միջոցաւ, ինքզինք արտայայտելու իր ճիգին մէջ, չէ յաբողած այնքան հարազատօրէն և գեղեցիկ կերպով տալ մարդ արարածը ընդորոշող և գինք բարոյապէս հարըստացնող սահմանում մը, որքան յաբողեցաւ ընդ Մեծ Առաքեալը՝ Պօղոս, Կորնթացիներուն ուղղած իր Առաջին Թուղթով, որով կոչ կ'ընէր նորադարձ քրիստոնեաներուն, օժտուիլ այս երեք շնորհներով, մանաւանդ Սիրով, որովհետեւ այս երեքը միացած իրար, պիտի ստեղծէին, մինչ այդ չստեանումս այնպիսի ոյժ մը, որ պիտի յառողէր քայքայել Հռոմէական հզօր կայսրութիւնը, ասոր փոխարէն դնելու հիմերը նոր թագաւորութեան մը, Աստուծոյ յաւիտեական թագաւորութեան։

Գրելով Կորնթացիներուն, Պօղոս Առաքեալ կ'ականարկէր թէ ժամանակը կը մօտենար երբ, «Հաւատքը պիտի փոխանանէր գիտութեամբ, և թէ Յոյսը վերջնապէս պիտի գտնէր իր իրականացումը. սակայն այդ սկսող նոր ժամանակաշրջանին՝ միայն սէրն էր որ պիտի մնար անգերազանց, որովհետեւ Գերագոյն Առաքինութիւնը՝ Աստուած, ինք սէր էր։ Ապա Հեթանոսաց Առաքեալը կ'անլցնէ. «Հաւանաբար կարելի ըլլայ ունենալ հաւատք և յոյս առանց սիրոյ, սակայն միւս կողմէն, այդ անհաւանական է, քանի որ ճշմարիտ սէրը լի է հաւատքով և յոյսով»։ և ասոր համար էր որ դարեր շարունակ, տարբեր մօտեցումներով՝ առաքեալներէն սկսեալ մինչև եկեղեցւոյ Հայրերն ու բանաստեղծները, երգած են հաւատքով և յոյսով առցուն սէրը։ Սէրը՝ որ յոյս և հաւատք կը ներշնչէ կորսը-

ւածին և մոլորածին. սէրը՝ որ յոյս և հաւատք կոչուող այս երկու արժանիքներուն արժանապէս կու տայ իրենց դիրքին պատշաճ բարձրութիւնը։

Անյուշտ չափ լաւ բան է հաւատք և վրատահութիւն ունենալ բացակայ կամ մեզմէ հեռու ընտանիքի անդամի, բարեկամի կամ սիրելիի մը հանդէպ, որովհետեւ ասով միայն մենք ի վիճակի կ'ըլլանք հաստատելու մեր վստահութեան և հաւատքին չափանիշերը, նախ մեր՝ յետոյ մեր շրջապատին հանդէպ։

Նոյնն է պարագան Յոյսին։ Մեզմէ ոչ ոք կրնայ երևակայել թէ ի՞նչ կրնան ըլլալ պայմանները հանդերձեալ կեանքին։ Միակ բանը որ կրնանք վստահ կերպով հաստատել՝ Հայր Աստուծոյ ստեղծած պայմաններն են, որոնց մենք պարտինք ենթարկուիլ։ Այսպէս ըսած, միակ դրական բանը, որ Յոյսը կրնայ մեզի ներշնչել այն է՝ որ Մարդը պարտի գիտնալ այն գերագոյն էակին մասին, որ իրեն կեանք տուաւ։ Ան՝ որուն անսահման բարութիւնը աւելի մեծ է քան կեանքը ինքնին։ Ան մեր ստեղծողն է, իսկ մենք Իր արարածները։ Մեր փնտտութեանը Հայր Աստուծոյ էութեան ու բնութեան մասին վախճան պիտի չունենան։

Սակայն ինչպէս առաքեալը կ'ըսէ. «Սէրն է ամենակարևորը ...», քանի այդ է որ միայն կրնայ գոյատևել։ Տեսնել երկնայինը՝ սիրել է գայն, և սէրը կեանքն է երկնայինի, որովհետեւ Աստուած Սէր է և Գեանք։ Հեռուաբար Սէրը յաւիտեական է և գերազանց, բացառիկ արժանիք մը՝ տրուած իրա՛ւ մարդոց, մարդ-աստուածներու՝ որոնք գիտեն ասարիկ քրիստոնէաբանի ու աստուածահաճող, աւելի ճիշդ պիտի ըլլար ըսել մարդ-աստուածային կեանք մը։ Սէրը՝ սիրելի հաւատացեալներ, արժէքին գերագոյն չափանիշն է, բան մը որ կարելի չէ սահմանել ու տարազել։ Սէրը կրնայ միայն ինքզինք սահմանել ու բացատրել։ Այդ իսկ պատճառով, Մեծ առաքեալն ու Սուրբը՝ Պօղոս ևս կ'ըսէր Կորնթացիներուն ըսելով. «Եթէ՛ կարենամ խօսիլ մարդոց և Հրեշտակներու լեզուով, սակայն չունենամ սէր, պիտի նմանիմ պարզապէս ճաթած ծնծղայի մը։

նոյնիսկ, եթէ ունենամ ամէն տեսակի գիտութիւն և մարգարէանալու կարողութիւն, Հասկնամ երկնքի ու մարդոց զաղտնի խորճութիւնները, և նոյնիսկ, եթէ ունենամ այնքան մը Հաւատք, որ կարենամ լեռները շարժել, սակայն եթէ սէր չունիմ՝ ոչինչ եմ»:

Ինչ որ Սրբազան Առաքեալը կը փորձէր ըսել, պարզապէս Հետեւեալն էր. մեր վկայականները, տիտղոսները, պատուանուններն ու մրցանակները ոչինչ պիտի նշանակեն, եթէ մենք սէր և Հանդուրժողական ոգի և զգացումներ չտածենք մեր շրջապատին Հանդէպ: Սուրբ Պօղոսի Համար Սէր կը նշանակէր, Հանդիքի այդ զգացումն է գեր ի վեր փորձառութիւն մը, որ կարելի է գտնել նուիրեալ Հոգածութեան մէջ միայն, ինչպէս երիտասարդ բանաստեղծուհին, երբ իր սիրային բանաստեղծութիւններու անդրա՝նիկ Հատորը բերած էր քննադատին, որ մի քանի բանաստեղծութիւններ կարդալէ ետք, աղջկան կ'ըսէ. «Աղջիկս, դուն սիրոյ մասին զաղափար անգամ չունիս. սէրը միայն լուսնի լոյս կամ վարդաստան մը չէ. զայն պէտք է փնտռել և գտնել Հիւանդի սնարին մօտ նստած Հարազատին մէջ, կամ ծնողներուն՝ որոնք աւելորդ ժամեր կը գործեն, որպէսզի իրենց զաւակը ձեռք մը ներկայանալի զգեստ ունենայ»: Աշխարհ այլևս կարիքը չունի բանաստեղծական այդ շինծու և արուեստական սիրոյն, այլ ճշտական՝ բայց միաժամանակ գործնական սիրոյ: Նման, Նոպլեան մրցանակի արժանացած Մայր Թերեզային՝ որ Թափառելով Կալկաթայի փողոցները, կը Հաւաքէր ինկած մահամերձներն ու աղքատ Հիւանդները և կը տանէր իր խնդուկ Հիւանդանոցը, ուր մեծ սիրով կը խնամէր այդ Հիւանդները մինչև իրենց վերջին շունչը: Իր Համանա բացատրութիւնը այն էր թէ, ամէն անհատի բացարձակ իրաւունքն էր մահուան սնարին մօտ ունենալ անկեղծ սիրող սիրտ մը և գուրգուրոտ ձեռքեր»: Ահա այն է Սէրը որու մասին Պօղոս Առաքեալ կը խօսի մեզի այսօր:

«Բայց արդ մնան Հաւատք, Յոյս, Սէր, սոքա երեքեան. և մեծ քան զսոսա Սէր է», կը Թելալդէ Առաքեալը, ապա կ'աւելցնէ. «Բայց Սէրը դարձուցէ՛ք ձեր կեանքին նպատակակէտը»: Դժբախտաբար, այսօրւան աշխարհը զուրկ է այդ սէրէն, Աստուծային այդ յատկութենէն: Մենք պէտք չունինք նայելու աշխարհի քարտէզին, ըզ-

զգալու այդ բացը մեր ընկերային կեանքէն ներս, երբ մենք կ'անցնինք ամենօրեայ տրխուր փորձառութեանը բովէն՝ Սուրբ երկրէն ներս տիրող քաղաքական վերիվայրումներուն պատճառով, ուր վատթար մարդիկ, շեղած Աստուծոյ պատգամած սէրէն ու Հանդուրժողութեան ոգիէն, իրենց զազանական բնազդները սրած՝ քաղաքական շահեր պիտակին տակ՝ պատճառ կը դառնան անմեղներու ամենօրեայ սպանութիւններու:

Իսկ եթէ մեր նայուածքին Հորիզոնը քիչ մը ևս ընդլայնենք, և ուղղենք Հայաստան կոչուող Բիբլիական այն միւս երկիրը, ուր մեր ժողովուրդը այս տարի կը տօնէ իր Աստուածագրութեան 1700ամեակը, Հոն պիտի տեսնենք աւելի տխուր ու ցաւալի պատկեր մը անհանդուրժողութեան և եղբայրատենցութեան, որ տակաւ կը դառնայ մեր ազգային մահացու մեղքերէն մին, ստեղծելով անչնչելի ու Թունաւոր մթնոլորտ մը, որուն իբր անմիջական Հետեանք, քաղաքակրթութեան երբեմնի օրրան՝ մեր չքեղ Հայրենիքը կը պարպուի իր մեծագոյն հարստութենէն՝ բնականութենէն, որ ցրուելով աշխարհի չորս ծագերը, ենթակալ պիտի ըլլայ իր ազգային նկարագիրը կորսնցնելու վտանգին, և այս մէկը՝ անտարբեր նայուածքին տակ մեր Հայրենի ղեկավարներուն, որոնք պաշտօնի կոչուած են կարծէք անտեսելու նոյն ինքն ժողովուրդը, որուն ծոցէն ելած են իրենք: Պատճառները ծանօթ են բոլորիս. մեր Հայրենի ղեկավարութիւնը ցաւալիօրէն ու բոլորովին պարպուած Պօղոս Առաքեալի պատգամած Հաւատքէն՝ իրենց իսկ անձերուն Հանդէպ, Յոյսէն՝ դէպի իրենց գլխաւորած երկրին նկատմամբ, և Սէրէն՝ դէպի իր Հարազատն ու արեւակիցը, ժողովուրդը: Ընդհակառակը, անտեղ տարւած իրենց անձնական փառքի ու շահերու մոլուցքէն, մեր երկիրը կ'առջնորդեն դէպի խորխորատ: 1700ամեակի առթիւ մեր մաղթանքն է, որ Աստուած բանալ աչքերը մեր Հայրենի ղեկավարներուն և անոնց տալ իմաստութիւն և Հետաետութիւն, որպէսզի մեր ժողովուրդի կեանքի նաւը ապահով Հասցեն խաղաղութեան նաւահանգիստ:

Այսօր՝ Առաքելական մեր Սուրբ Աթոռը կը տօնէ յիշատակը իր զոյգ սուրբերէն՝ Յակոբ Արդար Տեառնեղբոր և Դաւիթ Մարգարէի, որոնք արեւակցական կապով

կապուած էին Քրիստոսի: Յակոբ Տեառնեղբայր Առաքեալը, որուն մասին գրեթէ ոչինչ կայ գրուած նոր Կտակարանին մէջ, սակայն ան՝ շնորհիւ իր ամուր հաւատքին դէպի իր Աստուածը, իր անդեղն յոյսին՝ դէպի իր Ժողովուրդին ապագան, և մանաւանդ իր անսահման սիրոյն դէպի իր հարազատն ու վարդապետը՝ Յիսուս Քրիստոս, անշքութենէ բարձրացաւ Առաջին Եկեղեցւոյ Եպիսկոպոսի պատիւին, որմէ ետք իր հաւատքին վրայ հաստատ մնալուն համար սիրով յանձն պիտի առնէր նահատակութիւնը, որովհետեւ ան յոյսը դրած էր Աստուածային ու երանաւէտ կեանքին վրայ:

Այն անձը, և մանաւանդ այն ղեկավարը, որ զուրկ է Պօղոս Առաքեալի նշած այս երեք՝ բարեմասնութիւններէն՝ Հաւատքէն, Յոյսէն և Սէրէն, կը դառնայ առօրեայի մարդը, մէկը՝ որուն մտահոգութիւնները կը սկսին արշալոյսին հետ, ու կը յանգին երեկոյեան՝ վերջալոյսին հետ:

Սէրը՝ սիրելի եղբայրներ և քոյրեր, տեսակ մը նպաստ է, և մեզմէ իւրաքանչիւրը անպայմանօրէն կրնայ բերել իր բաժինը: Մարդուն ապագան կը պատկանի Սիրոյ, քանի՜ լեզուն որ ան կը խօսի տիեզերական է և մենք բոլորս կը հասկնանք զայն: Ձմռանք նաև սիրելիներ, որ Սէրը գերազոյն ճշմարտութիւնն է և Աստուած Սէր է: Ուրեմն ազօթենք որ Հայր Աստուած Պօղոս Առաքեալի և Յակոբոս Տեառնեղբոր ունեցած հաւատքի, յոյսի և սիրոյ անսպառ աղբիւրէն հոսեցնէ մեր հոգիներուն մէջ:

Մաղթենք որ յառաջիկայ տարին ըլլայ խաղաղ ու բարի տարի մը Սուրբ Երկրին և Հայաստան աշխարհին համար, ինչպէս նաև 2001 թուականը ըլլայ նոր նուաճումներու և յաջողութիւններու տարի մը այս Սուրբ Աթոռին, միաբանութեան և մանաւանդ անոր Գահակալին. Ամէն:

ՆՈՒՐԶԱՆ ԱՐՔ.